

Kılıçoğlu, G., Acat, M. B. ve Karadağ, E. (2015). İngiltere'deki Türk öğrencilerin kültürleşme tercihleri ve bu tercihlerin okula aidiyet duygusuyla ilişkisi, *Sosyoloji Dergisi*, 3. Dizi, 30. Sayı, 2015/1, 195-225.

İngiltere'deki Türk Öğrencilerin Kültürleşme Tercihleri ve Bu Tercihlerin Okula Aidiyet Duygusuyla İlişkisi

*Bu makale, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yurt içi danışmanlığını Prof. Dr. Bahaddin ACAT ve Doç. Dr. Engin KARADAĞ'ın; yurt dışı danışmanlığını Cambridge Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Peter GRONN'un yaptığı "İngiltere'deki Öğretmenlerin Çokkültürlü Öğretim Yeterlikleri ile Türk Öğrencilerin Kültürleşme Tercihlerinin Okula Aidiyet Duygusu ve Akademik Başarıyla İlişkisi" adlı doktora tezine dayalı olarak hazırlanmıştır. Araştırmanın gerçekleştirilmesinde verdiği maddi destekten dolayı TUBİTAK'a teşekkürlerimizi sunarız.

Gökhan Kılıçoğlu*, **M. Bahaddin Acat****, **Engin Karadağ*****

Özet: Bu araştırma İngiltere'deki Türk öğrencilerin kültürleşme tercihlerinin cinsiyet, yaş, doğum yeri, okulda ve İngiltere'de bulunma yılı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ve okula aidiyet duygusunu yordayıp yordamadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada ilişkisel desen kullanılmış olup; çalışma grubunu Türklerin yoğun olarak yaşadığı Londra'dan küme örnekleme tekniğiyle seçilen 7 İngiliz okulundaki Key Stage 3, Key Stage 4 ve 16 yaş sonrası aşamasındaki 275 Türk öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrenciler kültürleşme tercihlerini en yüksek ortalamayla bütünleşme tercihinde değerlendirirken, bu tercihi sırasıyla ayırma, aykırılışma ve erime takip etmektedir. Araştırmada öğrencilerin bütünleşme tercihleri cinsiyet, okulda bulunma yılı ve doğum yeri değişkenlerine göre; ayırma tercihleri yaş, doğum yeri, okulda ve İngiltere'de bulunma yılı değişkenlerine göre; erime tercihleri ise doğum yeri değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin bütünleşme tercihleri okula aidiyet duygularını olumlu yönde; reddedilmişlik duygularını ise olumsuz yönde yordamaktadır.

Anahtar kelimeler: İngiltere, Türk öğrenciler, kültürleşme, kültürleşme tercihleri, okula aidiyet duygusu

Turkish Student's Acculturation Preferences in UK and Correlation of These Preferences with Their Sense of Belonging to School

Abstract: This study aims to determine whether acculturation preferences of Turkish students in England show significant differences with respect to variables of sex, age, birth of place, year in England, year in school and this preferences predict sense of belonging to school. Correlational research design is used in the study. Sample of the study consists of 275 Turkish students attending Key Stage 3, Key Stage 4 and Post-16 at 7 different schools in London where Turks live intensively. The participants of the study are chosen via cluster sampling technique. Students' first acculturation preference is found as integration, second preference as separation, third preference as marginalization and their last preference is found as assimilation. The integration preferences of students show significant differences regarding variables of sex, birth of place, year in school; separation preferences of students show significant differences according to age, birth of place, year in school and England; assimilation preferences of students show significant differences with respect to variables of birth of place. Moreover, it is found that Turkish students' integration preferences predict their sense of belonging to their school positively; while negatively predicting their feelings of rejection.

Key words: England, Turkish students, acculturation, acculturation preferences, sense of belonging to school

* Yrd. Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, gkilicoglu@outlook.com

** Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, bacat@ogu.edu.tr

*** Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, engin.karadag@hotmail.com

Giriş

Yirminci yüzyılın yılların başlarından bu yana göç hareketleriyle etnik çeşitliliği artan Avrupa günümüzde birçok farklılığı içerisinde barındırır hale geldi. Bu göç hareketlerine katılan etnik gruplardan biri de Türklerdir. Türkler özellikle II. Dünya savaşından bu yana Avrupa'nın azalan iş gücünü yükseltme, ekonomik, siyasi ve eğitim gibi nedenlerle Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda ve İngiltere gibi Kıta Avrupası ülkelerine göç etmişlerdir. Türkiye Türklerinin bu ülkelere İngiltere'ye göçleri Almanya ve Fransa gibi ülkelere nazaran sınırlı olup; kesin istatistiki veriler olmamakla birlikte Kıbrıslı Türklerle birlikte 400.000 Türk'ün İngiltere'de yaşamını sürdürdüğü tahmin edilmektedir. Anavatana geri dönme ihtimalleri büyük ölçüde ortadan kalkmış olan Türklerin, İngiliz vatandaşlığına geçişleri hukuki açıdan birtakım kazanımları beraberinde getirse de işsizlik, dini ve milli kimlik çözülmesi, kuşaklar ve kültürler arası çatışma, yabancılaşma ve eğitim şeklinde kendini gösteren pek çok sorun çözüm beklemektedir (Coştu & Turan, 2009). Bu sorunlara ek olarak Türklerin İngiltere'de yaşadığı sorunlardan bir diğeri ise *kültürleşme süreçleridir*. Dolayısıyla Türklerin İngiltere'de kültürleşme süreçleri incelenmesi gereken bir konu alanı olarak görülmektedir.

Kültürleşme

Farklı kültürel kökenlerden gelen bireyler ve gruplar arasında doğrudan ve sürekli bir etkileşim sonucunda gerçekleşen kültürel değişim süreci olarak tanımlanan (Redfield, Linton, & Herskovits, 1936'dan *akt.*, Dere, Ryder & Kirmayer, 2010) *kültürleşme*, kültürler arası iletişimden kaynaklanan davranışlardaki, değerlerdeki ve tutumlardaki değişim süreci olarak da ifade edilmektedir (Berry, 2006). Kültürleşmede iletişim tek taraflı bir süreç olmayıp sadece etnik ve kültürel azınlıkların ev sahibi kültürün, kültürel mekanizmalarını kabulünü içermez. Ev sahibi kültürün de kültürel kalıplarında değişimler yaratabilir. Ayrıca kültürleşmede iletişim, grubun bir ülkeden diğere göç etmesiyle doğrudan olabileceği gibi diğer göçmenlerin tecrübeleri aracılığı sonucu dolaylı olarak da gerçekleşebilir (Jamal, 1996).

Kültürleşme süreci üzerine oluşturulan teorik çözümlerlerde iki ana model ortaya koyulmaktadır. Bunlar asimile etmeyi öneren, *iki kutuplu (tek boyutlu) model* ve kültürel çoğulculuğu öneren çok boyutlu modeldir. İki kutuplu (tek boyutlu) modelde; kültürleşme azınlık bireylerine ev sahibi toplumun davranışlarının ve değerlerinin kazandırıldığı erime süreci olarak tasvir edilir ve iki boyutta ele alınır: *yüksek kültürleşme* ve *düşük kültürleşme*. Yüksek kültürleşme; azınlık bireylerinin ev sahibi toplumun içinde asimile edilmesine işaret ederken; düşük kültürleşme azınlık bireylerinin etnik kültürünü korumasıdır. Özetle bu modele göre bir kişinin etnik kültürü, ev sahibi kültürün

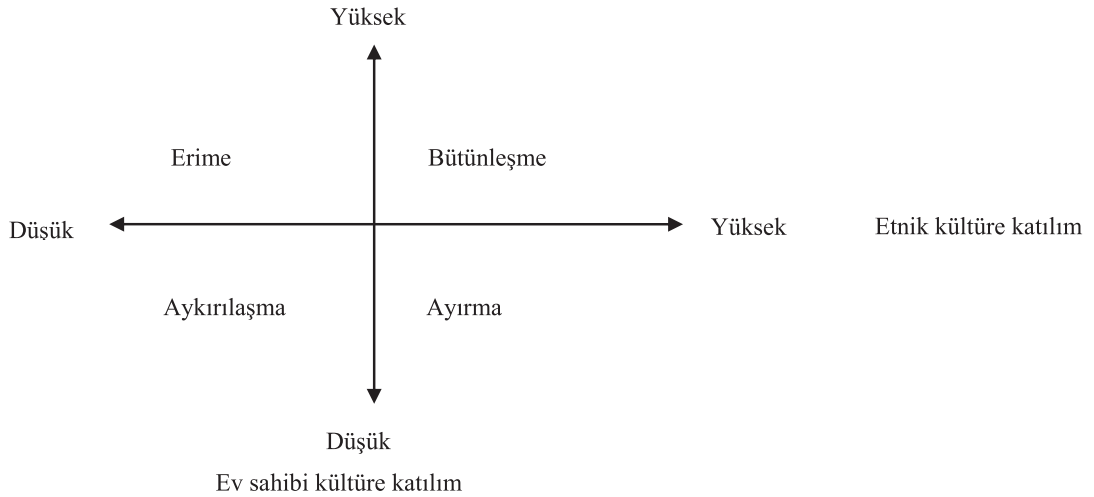
karşısında yok edilmelidir. Örnek verilecek olursak; bir kişi ya Türk olacaktır ya da İngiliz (Nguyen & Von Eye, 2002). Şekil 1'de iki kutuplu (tek boyutlu) model sunulmaktadır.

Şekil 1. İki kutuplu (tek boyutlu) kültürleşme modeli (Bipolar model)

H. H. Nguyen & A. Von Eye'nin "The Acculturation scale for Vietnamese adolescents (ASVA): A bidimensional perspective" (2009, *International Journal of Behavioral Development*, 26, p. 203) adlı çalışmasından uyarlandı.

İki kutuplu modele karşılık olarak etnik ve kültürel azınlıkların kültürleşme tercihlerini düşünmede diğer bir model iki boyutlu modeldir. Berry (1997) bu modelde kültürleşme sürecinin iki sorunun cevabına göre ortaya çıktığını belirtmektedir. Bu sorular, 'azınlıklar geleneksel kültürlerini devam ettirmek veya vazgeçmek istiyorlar mı?' ve 'azınlığın üyeleriyle ev sahibi toplumun üyeleri ne kadar etkileşime geçmektedirler?' olarak sıralanmaktadır. Kültürleşmenin, kültürü devam ettirme ve iletişime geçme boyutlarının kombinasyonu dört kültürleşme tercihiyle sonuçlanmaktadır. Dolayısıyla iki kutuplu modelin aksine iki boyutlu model; bütünleşme, ayırma, erime ve aykırılışma olmak üzere dört farklı kültürleşme tercihini işaret etmektedir (Berry, 1997; Nguyen & Von Eye, 2002). Şekil 2.'de iki boyutlu kültürleşme modeli sunulmaktadır.

Şekil 2. İki boyutlu kültürleşme modeli (Bidimensional model)

H. H. Nguyen & A. Von Eye'nin "The Acculturation scale for Vietnamese adolescents (ASVA): A bidimensional perspective" (2009, *International Journal of Behavioral Development*, 26, p. 203) adlı çalışmasından uyarlanmıştır.

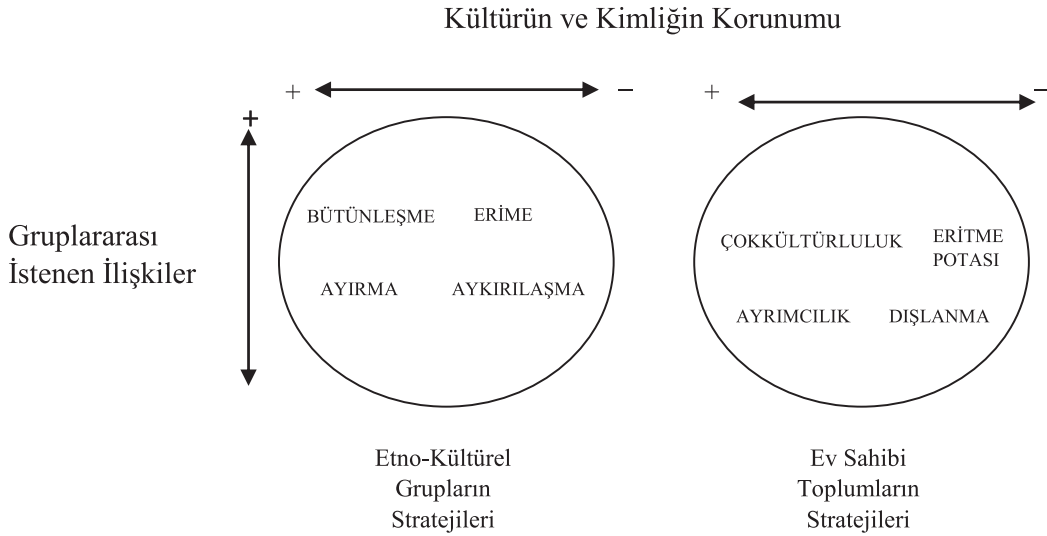
Kültürleşme Tercihleri

Etnik ve kültürel azınlıklar, azınlık statüleri ve hayatlarını nasıl sürdürmek istedikleri doğrultusunda seçimler yapmaktadır. Örneğin; azınlıklar, çoğunluktan farklı oldukları gerçeğini vurgulamak, sürdürmek ya da kendilerini baskın kültürden korumak isteyebilirler. Diğer taraftan, bu durumun tam tersi şekilde, mümkün olduğunca farklılıkları en aza indirmeyi deneyebilir veya çoğunluğun üyeleriyle iletişim yolları arayabilirler. Dolayısıyla, azınlıkların kendi kültürlerine ve baskın kültüre karşı bu yaklaşım ve tutumları onların kültürleşme tercihlerini oluşturmaktadır. Bu tercihlerden ilki, azınlık üyelerinin kendi geleneksel kültürlerini koruyup; aynı zamanda baskın kültürün bireyleriyle etkileşim halinde olduğu *bütünleşme tercihidir*. Diğer bir kültürleşme tercihi *erimedir* ve azınlık üyeleri bu tercihleriyle kendilerine özgün kültürel kimliklerini terk ederek çoğunlukla ev sahibi kültürün üyeleriyle temas halinde olmayı, onların kültürünü devam ettirmeyi istemektedir. Diğer kültürleşme tercihleri ise azınlıkların kendilerini baskın toplum içerisinde *ayırması ve aykırılışmasıdır*. Ayırma tercihlerinde azınlıklar baskın kültürden tamamen kendilerini ayrı tutarak sadece kendi öz kültürlerini devam etme amacını taşırken; aykırılışma tercihlerinde hem kendi kültürlerini hem de baskın kültürü yok saymaktadırlar (Berry, 1997).

Kültürleşme tercihlerini temel alan araştırmalar incelendiğinde, birçok ülkede gerçekleştirilen araştırmaların çoğunda örneklem grubu Türk göçmenlerden oluşmaktadır. Türklerin, İngiltere'deki kültürleşme süreçleri ele alındığında Çilingir (2010) araştırmasında, Türklerin bütünleşme düzeylerinin düşük olduğunu ifade ederken; diğer araştırmalarda (Cantle, 2001; Çakır, 2009) yüksek bütünleşme değerlerine ulaşılmıştır. Türklerin kültürleşme tercihlerine dair Belçika, Hollanda, Almanya, Norveç, İsveç ve ABD gibi diğer ülkelerde yapılan çalışmalar incelendiğinde ise bazı araştırmalarda (Ataca & Berry, 2002; Bektaş, 2004; Güngör, 2007; Vedder, Sam & Liebkind, 2007) ayırma tercihi ağır basarken; bazı araştırmalarda (Arends-Toth & Van de Vijver, 2003, 2007; Berry, Phinney, Sam & Vedder, 2006; Trebbe, 2007; Van Oudenhoven, Prins & Brunk, 1998; Virta, Sam & Westin, 2004) bütünleşme tercihi ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla yapılan araştırma sonuçları ışığında Türklerin gerek İngiltere'deki gerekse diğer ülkelerdeki kültürleşmeleri üzerinde belirgin bir tutarlılığa ulaşamadığı görülmektedir.

Bu tutarsızlığın temel nedenlerinin başında azınlık üyelerinin kültürleşme tercihleri kadar ev sahibi üyelerin de kültürleşme tercihleri gelmektedir. Çünkü ev sahibi üyelerinin kültürleşme tercihleri, azınlık üyelerinin algılarında önemli rol oynamakta; onların algılarını ve kültürleşme tercihlerini etkilemektedir. Ev sahibi üyeler, azınlık üyeleri için bütünleşmeyi, erimeyi, ayırmayı ve aykırılışmayı tercih edebilmekte (Arends-Toth & Van de Vijver, 2003; Van

Oudenhoven, Prins & Buunk, 1998) ve seçtikleri kültürleşme tercihlerine göre dışlama, baskı yapma, ayrımcılığa maruz bırakma ve çok kültürlülüğü benimseme gibi stratejiler doğrultusunda kendilerini konumlandırmaktadırlar. Örneğin; ev sahibi toplum tarafından azınlık üyeleri için ayırma tercih ediliyorsa ayrımcılık stratejisi; erime tercih ediliyorsa *eritme potası* ya da *baskı* stratejisi uygun olmaktadır. Eğer azınlık üyelerini baskın toplum içinde erimeye zorlama söz konusuysa durum *düdüklü tencere (pressure cooker)* gibi olmakta; azınlık üyelerinin kültürel kalıpları ev sahibi topluma uydurulmaya ve değiştirilmeye zorlanmaktadır. Baskın toplumun üyelerinin, azınlık üyelerine erime ve ayırma tercihlerini zorlayarak kabul ettirme teşebbüsleri ve dışlama stratejisini benimsemeleri azınlık üyelerinde aykırılışmayı ortaya çıkarmaktadır. Böylece azınlık grupları hem kendi hem de ev sahibi toplumun kültürüne uzak bir noktaya çekilmektedir. Azınlık bireylerinin bütünleşme tercihi ise ev sahibi grubun kültürel çeşitliliğe açık olduğu ve çokkültürlük stratejisini benimsediği zaman özgürce tercih edilmekte ve sürdürülmektedir. Şekil 3'de bu ilişki ve tercihler sunulmaktadır.

Şekil 3. Göçmen grupları ve alıcı toplumlarda kültürlerarası strateji çeşitleri

J. W. Berry'nin "A psychology of immigration" (2001, *Journal of Social Issues*, 57(3), p.618) adlı çalışmasından uyarlandı.

Kültürleşmeyi Etkileyen Faktörler ve Bazı Sonuçları

Etnik azınlıkların kültürleşme süreçleri birçok faktörden etkilenmektedir. Göç eden ailenin ikamet süresi, sosyo-ekonomik statüsü, göçmenlerin yaşı, cinsiyetleri, eğitim durumları, kişisel özellikleri ve dini inançları gibi demografik özellikleri kültürleşme üzerinde etkili olmaktadır (Kwak & Berry, 2001). Aynı zamanda göçmenlerin göç ettikleri yerdeki ırkla kendi ırklarının

örtüşmesi ve kültürler arası benzerlikler, ev sahibi ülkenin göçmenlere karşı olumsuz politikaları, göçmenlerin ev sahibi toplumla olan din farklılıkları, anavatana bağlılıkları ve aile kompozisyonları gibi etmenler de kültürleşme sürecinde etkili olabilmektedir.

Kültürleşme sürecinin bireyler ve kültürel gruplar açısından bazı sonuçları bulunmaktadır. Psikolojik ve sosyo-kültürel adaptasyon bu sonuçlardan birisidir. Kültürleşme tercihleri ve göçmen nüfusun psikolojik adaptasyonu arasındaki ilişkiyle ilgili olarak birçok araştırmaya rağmen literatürde belirgin bir uzlaşma görülmemektedir. Örneğin; bazı araştırmalarda (Berry, 1997; Dona & Berry, 1994; Liebkind & Jasinskaja-Lahti, 2000; Zagefha, Brown, Broquard & Leventoglu, 2007) bütünleşme tercihi düşük derecede kültürleşme stresini, yüksek ruh sağlığını, yüksek yaşam kalitesini, yüksek benlik algısını ve daha fazla yaşam memnuniyetini beraberinde getirirken; Ataca ve Berry'nin (2002) araştırmalarında kültürleşme tercihleri ve psikolojik adaptasyon arasında herhangi bir ilişkiye ulaşılamamıştır. Sosyo-kültürel adaptasyon çalışmaları ise genellikle göçmenlerin davranış problemlerini, okul başarılarını ve sosyal yeterliklerini ele almaktadır ve bu çalışmalar kültürleşmeye davranış açısından yaklaşmaktadır. Ayrıca sosyo-kültürel adaptasyon, okulda uyuma ve başarıya ihtiyaç duyan genç öğrencilerin okullarına adaptasyonunu; mesleklerinin ve işlerinin gerektirdiklerini yerine getirmek zorunda olan yetişkinlerin ise işlerine adaptasyonlarını içermektedir.

Kültürleşme süreci adaptasyonun dışında öğrenciler açısından okula uyumu ve aidiyeti ortaya çıkarabilmektedir. Öğrenci grupları için kültürleşmenin temel bağlamını okullar oluşturmakta ve öğrencilerin farklı kültürel gruplardan bireylerle okul ortamındaki etkileşimleri ve arkadaşlık ilişkileri onların kültürleşme tercihlerini belirlediği gibi; kültürleşme sürecinde oluşan arkadaşlık ilişkilerinin kalitesi ve kültürleşme tercihleri öğrencilerin okullara devamlarını ve aidiyetlerini etkileyebilmektedir. Özellikle kültürleşme sürecindeki öğrencilerin, bütünleşme tercihleri doğrultusunda yaşadıkları toplumda arkadaşlarıyla olumlu etkileşimleri onların okula aidiyetlerini arttırırken; sadece kendi kültürel grubundan arkadaşlarıyla etkileşim halinde olan öğrencilerin okula aidiyetleri azalmaktadır (Trickett & Birman, 2005).

Okula Aidiyet Duygusu

Okula aidiyet duygusu, eğitim ve psikoloji alanlarında var olan bir kavramdır. Genel açıdan aidiyet duygusu, başkalarına karşı ilgi ve bağlantı hissini gösterir ve aidiyet duygusu kavramı; aidiyet, ait olma durumu, ilgili olma, topluluk duygusu, okul üyeliği, sınıf üyeliği, destek ve kabul duygusu gibi birçok terim tarafından tanımlanan geniş bir kavramdır. Öğrencilerin okul içindeki diğer grup üyeleri tarafından kişisel olarak kabul edilmesi ve destek-

lendiğini hissetmesi, onlara saygı gösterilmesi ve okula dâhil edilmesi sonucu öğrencilerde oluşan duygu hali literatürde okula aidiyet veya bağlılık duygusu olarak tanımlanmaktadır (Goodenow, 1993a).

Öğrencilerin okula aidiyetlerinde birçok faktör önemli rol oynamaktadır. Öncelikle öğrencilerin akran ilişkileri ve akran kabulü (Osterman, 2000) onların okula aidiyetleri açısından son derece önem taşımaktadır. Pozitif akran ilişkileri doğrultusunda oluşacak sosyo-duygusal uyum, öğrencilerin okula bağlanması ve okuldan terklerinin azalmasına neden olmakta iken (Morrison, Cosden, Q'Farrell & Campos, 2003); memnuniyetsiz akran ilişkileri zayıf bir sosyo-duygusal uyumu ve yabancılaşmayı beraberinde getirmektedir (Newman, 1981). Öğrencilerin okula aidiyetlerinde diğer önemli bir etmen ise öğretmenlerdir ve öğretmen-öğrenci ilişkilerinin pozitif ve destekleyici olması öğrencilerin okula aidiyetlerinin artmasında önemli bir belirleyicidir (Cemalcılar, 2010). Öğretmen ve akranların yanı sıra ders dışı etkinlikler (Booker, 2004; Brown & Evans, 2002) ve öğrencilerin benlik saygıları (Ma, 2003) okul aidiyetini olumlu yönde arttırırken; stres kaynakları (Anderman, 2002) azaltmaktadır.

Okula aidiyet duygusu bir birey olarak öğrencinin kişisel otonomisine saygı duymayı ve destek vermeyi gerektirmektedir (Goodenow, 1993b). Literatürde okula aidiyet ve reddedilmişlik duygusunun öğrencilerde bazı pozitif ve negatif çıktıları beraberinde getirdiği görülmektedir. Okula aidiyeti yüksek olan öğrenciler, akranlarına, öğretmenlerine ve sınıf çalışmalarına olumlu tutum besledikleri gibi akademik öz-yeterliklerini ve pozitif okul duygularını (Rooser, Midgley & Urdan, 1996), akademik çaba ve başarılarını (Goodenow, 1993a), gelecek beklentilerini (Israelashvili, 1997), sosyal ilişkilerini (Booker, 2004) ve eğitimsel beklentilerini (Smerdon, 2002) arttırmaktadır. Ayrıca bu öğrencilerin aidiyet duyguları akademik başarılarını, pozitif öğretmen-öğrenci ve akran ilişkilerini olumlu etkilerken (Furrer & Skinner, 2003; Osterman, 2000); yabancılaşmış ve okuldan uzaklaşmış öğrenciler anksiyete, depresyon ve yalnızlık gibi davranışsal, psikolojik ve akademik problemlerle karşılaşmakta ve okuldan ayrılmaktadırlar (Archambault, Janosz, Fallu & Pagani 2009; Chipuer, 2001).

Çalışmanın Amacı

Türkiye Cumhuriyeti, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim müşavirlikleri ve bazı kuruluşlar vasıtasıyla Türkiye dışında yaşayan Türk öğrencilere yönelik eğitim hizmetleri sunmaya çalışmaktadır. Ancak eğitim hizmetlerinin sunulmasında eğitim hizmetinin verildiği ülkedeki Türk öğrencilerinin davranış, değer ve tutumlarındaki değişim süreçleri ve yaşadıkları toplumdan bireylerle ilişkileri, arkadaşlıkları, iletişimleri ve baskın toplumun okullarına duydukları

rı aidiyet hisleri dikkate alınması gereken konu alanlarıdır. Dolayısıyla yurt dışında yaşayan Türk öğrencilere yönelik eğitim hizmetlerinin ve politikalarının geliştirilmesinde; öğrencilerin yaşadıkları ülkelerdeki kültürleşmeleri ve okula aidiyet duygularının belirlenmesi gibi psikolojik ve sosyolojik temelli araştırmaların bulgularının dikkate alınmasının, bu hizmet ve politikaların daha sağlıklı oluşturulmasında fayda sağlayacağı kaçınılmazdır. Ayrıca ilgili literatür incelendiğinde Almanya, Fransa, Norveç, İsveç, Bulgaristan, Hollanda ve Belçika gibi ülkelerde Türk öğrencilerin kültürleşme tercihleri birçok çalışmada ele alınırken; İngiltere’de ise öğrencilerin sorunlarını ve akademik başarılarını irdeleyen çalışmalar (Alicik, 1997; Aytaç, Bozkurt & Lordoğlu, 2011; Baykuşoğlu, 2009; Çilingir, 2010) göze çarpmakta olup; öğrencilerin kültürleşme tercihlerini ve bu tercihlerin okullarına aidiyet duygularına etkisini inceleyen çalışmalar kısıtlıdır. Buradan hareketle; İngiltere’deki Türk öğrencilerin kültürleşme tercihlerinin bazı demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin saptanması ve öğrencilerin kültürleşme tercihlerinin okula aidiyet duygularını yordayıp yordamadığının belirlenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırmada ilişkisel desen kullanılış olup; araştırmanın çalışma grubunu Türklerin yoğun olarak yaşadığı Londra’daki Enfield, Hackney, Haringey, Islington, Stoke Newington ve Tottenham bölgesinden küme örnekleme tekniğiyle seçilen 7 İngiliz okulundaki Key Stage 3, Key Stage 4 ve 16 yaş sonrası aşamasındaki 275 Türk öğrencisi oluşturmuştur. Çalışma grubuna ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 1.’de sunulmaktadır.

Tablo 1: Öğrenci Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılımlar

Seçenekler	1	2	3	4	5	Toplam
	<i>Kız</i>	<i>Erkek</i>				
Cinsiyet	<i>n</i> 135	136				271
	% 49.1	49.5				98.9
	≤ 16	≥ 16				
Yaş	<i>n</i> 184	82				266
	% 66.9	29.8				96.7
	<i>1-3</i>	<i>4-6</i>	<i>7-9</i>	<i>10-12</i>	≥ 13	
Okulda Bulunma Yılı	<i>n</i> 30	17	93	109	13	262
	% 10.9	6.2	33.8	39.6	4.7	95.3
	<i>Türkiye</i>	<i>İngiltere</i>	<i>Kıbrıs</i>	<i>Diğer</i>		
Doğum Yeri	<i>n</i> 46	194	5	17		262
	% 16.7	70.5	1.8	6.2		95.3
	<i>1-5</i>	<i>6-10</i>	<i>11-15</i>	<i>16-20</i>		
İngiltere'de Bulunma Yılı	<i>n</i> 22	23	136	41		222
	% 8.0	8.4	49.5	14.9		80.7

Veri Toplama Araçları

Öğrencilerin kültürleşme düzeylerini ölçmek amacıyla Ataca ve Berry (2002) tarafından geliştirilen *Kültürleşme Ölçeği*'nin maddeleri İngiltere'deki Türk öğrenciler için uyarlanmıştır. Ölçek, Berry'nin (1976) çalışmasında temel alınan kültürleşme teorisi çerçevesinde geliştirilmiştir. Bu teoriye göre kültürleşme, *erime*, *ayırma*, *aykırılışma* ve *bütünleşme* olmak üzere dört alt ölçekten oluşmaktadır. 5'li Likert (1= kesinlikle katılmıyorum; 5= kesinlikle katılıyorum) tipinde, 44 sorudan oluşan ölçeğin her alt ölçeği 11 sorudan ibaret olup; her alt ölçek ayrı bir yapıyı ölçmektedir. Ölçeğin, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Türk gençlere uyarlanması ise Bektaş (2004) tarafından yapılmış ve araştırmada ölçeğin bu hali kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında Kültürleşme Ölçeği'nin yapı geçerliği Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile sınanmıştır. Tablo 2'den de anlaşılacağı üzere erime ($\chi^2= 109.11$; $df= 27$; $\chi^2/df = 4.04$; CFI= .85; GFI= .92; AGFI= .86 ve RMSEA= .090) , ayırma ($\chi^2= 52.46$; $df= 27$; $\chi^2/df = 1.94$; CFI= .96; GFI= .93; AGFI= .96 ve RMSEA= .059), aykırılışma ($\chi^2= 49.04$; $df= 27$; $\chi^2/df = 1.81$; CFI= .91; GFI= .96; AGFI= .94 ve RMSEA= .055) ve bütünleşme ($\chi^2= 55.38$; $df= 27$; $\chi^2/df = 2.05$; CFI= .93; GFI= .96; AGFI= .93 ve RMSEA= .062) alt ölçeklerine ilişkin uyum iyiliği değerleri incelendiğinde söz konusu modellerin kabul edilebilir olduğu ve ölçeğin yapı geçerliğini sağladığı söy-

lenebilir (Kline, 2005; Jöreskog ve Sörbom, 2001; Schumacker ve Lomax, 1996). Kültürleşme ölçeğinin güvenilirlik çalışması kapsamında ise Cronbach Alpha (α) iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen değerlerden erime ($\alpha=.73$), ayırma ($\alpha=.81$), aykırılışma ($\alpha=.68$) ve bütünleşme ($\alpha=.74$) alt ölçeklerinde kabul edilebilir güvenilirlik katsayılarına ulaşıldığı görülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin okula aidiyet duygularını ölçmek amacıyla ise Goodenow (1993a) tarafından geliştirilen *Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği* (Psychological Sense of School Membership Scale-PSSMS) kullanılmıştır. PSSMS, öğrencilerin; kendilerini okullarının önemli bir parçası olarak hissetme düzeylerini, kabul edilme, değer görme ve gruba dâhil olma konusundaki duygularını; okul, öğretmen ve akranlarla bağlantılarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 18 maddeden oluşan PSSMS, cevaplama skalası 1 (*kesinlikle katılmıyorum*) ve 5 (*kesinlikle katılıyorum*) puanları arasında değişen 5'li Likert tipinde bir ölçektir. İlköğretim ikinci kademe ve üzeri öğrencilere yönelik olarak geliştirilen ölçeğin 3, 6, 9, 12 ve 16. maddeleri olumsuz ifadeler olup ve bu maddeler öğrencilerin okula aidiyet duygularının olumsuz veya düşük düzeyde olduğuna işaret eden ters maddelerdir. Goodenow (1993a) tarafından bu maddeler Reddedilmişlik duygusu (feeling of rejection) alt boyutu olarak ifade edilmiştir. Araştırma kapsamında Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği'nin yapı geçerliği Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile sınıandı. Tablo 2'de görüldüğü üzere okula aidiyet duygusu alt ölçeğine ilişkin uyum iyiliği değerlerinin ($\chi^2= 343.16$; $df= 134$; $\chi^2/df = 2.56$; CFI= .85; GFI= .88; AGFI= .85 ve RMSEA= .075) kabul edilebilir düzeyde olduğu ifade edilebilir. Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği'nin güvenilirlik çalışması kapsamında Cronbach Alpha (α) iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve ölçeğin tümü için güvenilir düzeyde bir güvenilirlik katsayısına ($\alpha=.86$) ulaşılmıştır. Ölçme araçlarının anlaşılmasında ise öğrencilerin dilsel problemleri göz önünde tutularak 20 kişilik bir öğrenci grubu üzerinde hem İngilizce hem de Türkçe form uygulanmış ve öğrencilerin Türkçe ölçme araçlarını anlamakta zorluk çektiği anlaşılarak; İngilizce formun uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 2. Kültürleşme Ölçeğinin DFA Sonuçlarına İlişkin Uyum İyiliği Parametreleri

Uyum Parametreleri	Erime	Ayırma	Aykırılışma	Bütünleşme	Okula Aidiyet
GFI	.92	.93	.96	.96	.88
AGFI	.86	.96	.94	.93	.85
CFI	.85	.96	.91	.93	.85
RMSEA	.090	.059	.055	.062	.075
<i>df</i>	27	27	27	27	134
χ^2	109.11	52.46	49.04	55.38	343.16
χ^2/df	4.04	1.94	1.81	2.05	2.56

İşlem

Araştırmada çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin kültürleşme tercihlerinin; cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için t-testi; okulda bulunma yılı, dil yeterliği, doğum yeri, İngiltere'de bulunma yılı ve eğitime devam etme isteği değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Demografik değişkenlerin ne düzeyde açıklayıcı olduğunu belirlemek üzere ise *eta-kare* değerleri hesaplanmıştır. ANOVA sonrasında elde edilen farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği durumunda *Scheffe* ve varyansların homojen olmaması durumunda ise *Dunnett-C testi* kullanılmıştır. Öğrencilerin kültürleşme tercihlerinin okula aidiyet duygularını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla ise *Çoklu Doğrusal Regresyon Analizinden* faydalanılmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin kültürleşme tercihlerine ilişkin algılarını ifade eden puanların aritmetik ortalamaları 2.75 ile 3.58 arasında değişmektedir. Öğrenciler kültürleşme tercihlerini en yüksek ortalama ($X = 3.58$) ile *bütünleşme* alt ölçeğinde değerlendirirken; en düşük ortalama ile *erime* ($X = 2.75$) alt ölçeğinde değerlendirmişlerdir.

Tablo 3: Öğrencilerin Kültürleşme Tercihlerine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Alt Ölçekler	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>
1-Erime	275	2.75	.59
2-Ayırma	275	3.08	.67
3-Aykırılışma	275	2.82	.59
4-Bütünleşme	275	3.58	.60

Öğrencilerin kültürleşme tercihlerine ilişkin algıları erime, ayırma ve aykırılışma alt ölçeklerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermezken [$p > .05$]; bütünleşme alt ölçeğinde ise kız öğrencilerin lehine küçük düzeyde ($\eta^2 = .01$) anlamlı bir farklılık göstermektedir [$p < .05$].

Tablo 4: Öğrencilerin Kültürleşme Tercihlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	η^2
1-Erime	Kız	135	2.78	.57	.887	.376	-
	Erkek	136	2.71	.62			
2-Ayırma	Kız	135	3.04	.70	-.815	.416	-
	Erkek	136	3.11	.67			
3-Aykırılışma	Kız	135	2.86	.63	1.276	.203	-
	Erkek	136	2.77	.54			
4-Bütünleşme	Kız	135	3.66	.62	2.170	.031*	.01
	Erkek	136	3.50	.58			

n=271

Öğrencilerin kültürleşme tercihlerine ilişkin algıları erime, aykırılışma ve bütünleşme alt ölçeklerinde yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermezken; [$p > .05$] ayırma alt ölçeğinde 16 ve üzeri yaşındaki öğrencilerin lehine küçük düzeyde ($\eta^2 = .02$) anlamlı bir farklılık göstermektedir [$p < .05$].

Tablo 5: Öğrencilerin Kültürleşme Tercihlerinin Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Yaş	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	η^2
1-Erime	16 altı	184	2.77	.57	.435	.664	-
	16 ve üzeri	82	2.73	.64			
2-Ayırma	16 altı	184	2.99	.67	-2.811	.006*	.02
	16 ve üzeri	82	3.24	.67			
3-Aykırılışma	16 altı	184	2.83	.58	.473	.637	-
	16 ve üzeri	82	2.80	.63			
4-Bütünleşme	16 altı	184	3.62	.62	1.512	.132	-
	16 ve üzeri	82	3.50	.57			

n=266

Öğrencilerin kültürleşme tercihlerine ilişkin algıları okulda bulunma yılı bağımsız değişkenine göre ayırma alt ölçeğinde [$F(4, 257) = 3.341, p < .05$] 1-3 yıl ve 7-9 yıl arasında 1-3 yıl lehine küçük düzeyde ($\eta^2 = .04$) ve bütünleşme alt ölçeğinde [$F(4, 257) = 4.171, p < .05$] 1-3 yıl ve 7-9 yıl arasında 7-9 yıl lehine; 4-6 yıl ve 7-9 yıl arasında 7-9 yıl lehine; 4-6 yıl ile 13 ve üzeri yıl arasında 13 yıl ve üzeri lehine orta düzeyde ($\eta^2 = .06$) anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 6: Öğrencilerin Kültürleşme Tercihlerinin Okulda Bulunma Yılı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>n</i> , $\bar{X}$ ve <i>SS</i> Değerleri		ANOVA Sonuçları									
Ölçekler	Okulda Bulunma Yılı	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	Var. K.	K.T.	<i>sd</i>	K.O.	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2
1-Erime	1-3	30	2.60	.75	G. Arası	1.04	4	.26	.764	.550	-
	4-6	17	2.75	.58	G. İçi	88.16	257	.34			
	7-9	93	2.76	.51	Toplam	89.21	261				
	10-12	109	2.71	.60							
	≥13	13	2.91	.32							
2-Ayırma	1-3	30	3.43	.73	G. Arası	6.03	4	1.50	3.341	.011*	.04
	4-6	17	2.93	.70	G. İçi	115.98	257	.45			
	7-9	93	2.95	.59	Toplam	122.01	261				
	10-12	109	3.15	.71							
	≥13	13	3.15	.63							
3-Aykırılışma	1-3	30	2.72	.65	G. Arası	1.68	4	.42	1.209	.307	-
	4-6	17	2.79	.68	G. İçi	89.72	257	.34			
	7-9	93	2.92	.58	Toplam	91.41	261				
	10-12	109	2.77	.55							
	≥13	13	2.94	.67							
4-Bütünleşme	1-3	30	3.45	.62	G. Arası	5.846	4	1.46	4.171	.003*	.06
	4-6	17	3.23	.77	G. İçi	90.055	257	.35			
	7-9	93	3.73	.55	Toplam	95.901	261				
	10-12	109	3.52	.58							
	≥13	13	3.82	.57							

n = 262

Öğrencilerin kültürleşme tercihlerine ilişkin algılarında doğum yeri bağımsız değişkenine göre erime alt ölçeğinde [$F(3, 258)= 3.446, p< .05$] İngiltere ve KKTC arasında İngiltere lehine; ayırma alt ölçeğinde [$F(3, 258)= 3.366, p< .05$] Türkiye ve İngiltere arasında Türkiye lehine ve bütünleşme alt ölçeğinde [$F(3, 258)= 3.079, p< .05$] Türkiye ve KKTC arasında Türkiye lehine, İngiltere ve KKTC arasında İngiltere lehine küçük düzeyde ($\eta^2 =.03$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablo 7: Öğrencilerin Kültürleşme Tercihlerinin Doğum Yeri Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>n, $\bar{X}$ ve SS Değerleri</i>		<i>ANOVA Sonuçları</i>									
Ölçekler	Doğum Yeri	n	$\bar{X}$	SS	Var. K.	K.T.	sd	K.O.	F	p	η^2
1-Erime	Türkiye	46	2.68	.59	G. Arası	3.53	3	1.17	3.446	.017*	.03
	İngiltere	194	2.78	.58	G. İçi	88.24	258	.34			
	KKTC	5	1.95	.46	Toplam	91.78	261				
	Diğer	17	2.70	.51							
2-Ayırma	Türkiye	46	3.31	.72	G. Arası	4.62	3	1.54	3.366	.019*	.03
	İngiltere	194	3.02	.66	G. İçi	118.18	258	.45			
	KKTC	5	3.17	.61	Toplam	122.80	261				
	Diğer	17	3.37	.65							
3-Aykırılışma	Türkiye	46	2.83	.62	G. Arası	.27	3	.09	.261	.854	-
	İngiltere	194	2.81	.59	G. İçi	91.45	258	.35			
	KKTC	5	2.64	.69	Toplam	91.73	261				
	Diğer	17	2.89	.41							
4-Bütünleşme	Türkiye	46	3.61	.56	G. Arası	3.31	3	1.10	3.079	.028*	.03
	İngiltere	194	3.59	.60	G. İçi	92.54	258	.35			
	KKTC	5	2.80	.96	Toplam	95.86	261				
	Diğer	17	3.47	.43							

$n= 262$

Öğrencilerin kültürleşme tercihlerine ilişkin algıları İngiltere’de bulunma yılı bağımsız değişkenine göre ayırma alt ölçeğinde [$F(3, 218)= 3.226, p< .05$] 1-5 yıl ve 11-15 yıl arasında 1-5 yıl İngiltere’de bulunan öğrencilerin lehine küçük düzeyde ($\eta^2 =.02$) anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 8: Öğrencilerin Kültürleşme Tercihlerinin İngiltere'de Bulunma Yılı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>n</i> , $\bar{X}$ ve <i>SS</i> Değerleri		ANOVA Sonuçları									
Ölçekler	İngiltere'de Bulunma Yılı	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	Var. K.	K.T.	<i>sd</i>	K.O.	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2
1-Erime	1-5	22	2.46	.57	G. Arası	2.202	3	.734	2.150	.095	-
	6-10	23	2.79	.59	G. İçi	74.418	218	.341			
	11-15	136	2.71	.61	Toplam	76.620	221				
	16-20	41	3.42	.61							
2-Ayırma	1-5	22	3.16	.72	G. Arası	4.21	3	1.40	3.226	.023*	.04
	6-10	23	3.04	.64	G. İçi	94.83	218	.43			
	11-15	136	3.30	.69	Toplam	99.04	221				
	16-20	41	2.46	.57							
3-Aykırılışma	1-5	22	2.96	.47	G. Arası	.46	3	.15	.458	.712	-
	6-10	23	2.82	.50	G. İçi	73.03	218	.33			
	11-15	136	2.87	.58	Toplam	73.49	221				
	16-20	41	2.79	.64							
4-Bütünleşme	1-5	22	3.63	.52	G. Arası	.99	3	.33	.970	.408	-
	6-10	23	3.52	.55	G. İçi	74.33	218	.34			
	11-15	136	3.64	.60	Toplam	75.32	221				
	16-20	41	3.47	.56							

n = 222

Öğrencilerin kültürleşme tercihlerinden bütünleşme alt ölçeğine ilişkin algıları okula aidiyet duygusuna ilişkin algılarını yordamaktadır. Ayrıca elde edilen sonuçlardan; bütünleşme tercihi bağımsız değişkeninin öğrencilerin okula aidiyet duygusu alt boyutuna ilişkin algılarının %11'ini açıklayabildiği [$R = .33$, $R^2 = .11$, $F = 8.540$, $p < .05$]; % 89'lük kısmın ise diğer değişkenlerle açıklanabileceği saptanmıştır.

Tablo 9: Kültürleşme Tercihleri Alt Ölçekleri ile Okula Aidiyet Duygusu Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Kültürleşme Tercihleri	<i>B</i>	<i>SHB</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Sabit	2.202	.325		6.776	.000
1-Erime	.052	.069	.050	.749	.455
2-Ayırma	.080	.056	.088	1.424	.156
3-Aykırılışma	.028	.067	.027	.424	.672
4-Bütünleşme	.303	.066	.296	4.589	.000*

$n= 275$; $R= .33$, $R^2= .11$, $F= 8.540$, $p< .05$

Öğrencilerin kültürleşme tercihlerinden bütünleşme alt ölçeğine ilişkin algıları reddedilmişlik duygusu alt boyutuna ilişkin algılarını yordamaktadır. Elde edilen sonuçlar; bütünleşme tercihi bağımsız değişkeninin öğrencilerin reddedilmişlik duygusu alt boyutuna ilişkin algılarının % 7'sini açıklayabildiğini [$R= .26$, $R^2= .07$, $F= 5.115$, $p< .05$]; % 93'lük kısmın ise diğer değişkenlerle açıklanabileceğini göstermektedir.

Tablo 10: Kültürleşme Tercihleri ile Reddedilmişlik Duygusu Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Kültürleşme Tercihleri	<i>B</i>	<i>SHB</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Sabit	3.216	.402		8.006	.000
1-Erime	.004	.086	.003	.044	.965
2-Ayırma	.072	.069	.066	1.042	.299
3-Aykırılışma	-.019	.082	-.015	-.226	.821
4-Bütünleşme	-.311	.082	-.252	-3.812	.000*

$n= 275$; $R=.26$, $R^2= .07$, $F= 5.115$, $p< .05$

Sonuç ve Tartışma

Türk öğrencilerin kültürleşme tercihleri incelendiğinde; öğrenciler kültürleşme tercihlerini en yüksek ortalamayla bütünleşme tercihinde değerlendirmişlerdir. Öğrencilerin bütünleşme tercihlerini sırasıyla ayırma, aykırılışma ve erime tercihleri takip etmektedir. Bu sonuçlardan hareketle; öğrencilerin daha çok kendi kültürleri olan Türk kültürünü İngiltere'de de korumaya çalıştıkları, aynı zamanda yaşadıkları yer olan İngiltere'deki bireylerle iletişim halinde oldukları, İngiliz kültürüne kayıtsız kalmadıkları ve Türk arkadaşlarının yanı sıra İngiliz arkadaşlarının da olduğu söylenebilir. İlgili literatürde (Pfafferott ve Brown, 2006; Zagefka ve Brown, 2002) bütünleşme tercihinin

ev sahibi toplum ve azınlık üyeleriyle iyi ilişkilerinin göstergesi olduğu belirtilmektedir. Bu ifade doğrutusunda, Türk ve İngiliz öğrenciler arasında olumlu ilişkilerin olduğu söylenebilir. Berry (1997) bütünleşme tercihinin azınlık bireyleri tarafından en çok tercih edilen kültürleşme tercihi olduğunu ifade etmektedir. Araştırma sonucunda da görüleceği üzere Türk öğrenciler kültürleşme tercihlerini en yüksek ortalamayla bütünleşme tercihinde; ikinci olarak ise ayırma tercihinde göstermektedirler. Türk öğrencilerin kültürleşme tercihlerinin incelendiği Hollanda (Arends-Toth ve Van de Vijver, 2003; 2007), Almanya (Trebbe, 2007), Bulgaristan (Dimitrova, Chasiotis, Bender ve Van de Vijver, 2014), Norveç ve İsveç (Virta, Sam ve Vestin, 2004) gibi ülkelerde de öğrenciler ilk olarak bütünleşme stratejisini ikinci olarak ise ayırma stratejisini tercih etmektedirler.

Araştırmada öğrencilerin en çok tercih ettikleri ikinci tercihleri ise ayırma tercihleridir. Bu sonuçla bazı öğrencilerin ayırma tercihlerini seçerek yaşadıkları çevre içerisinde sadece Türk kültürüne yöneldikleri, kültürel kimliklerini korudukları; İngiliz kültürüyle ve İngiliz arkadaşlarıyla iletişime uzak durmaya çalıştıkları, sadece Türk öğrencilerle arkadaşlık yapmaya çalışarak daha çok birbirleriyle vakit geçirdikleri ifade edilebilir. Literatürde ABD (Bektaş, 2004), Kanada (Ataca ve Berry, 2002), Belçika (Güngör, 2007), Norveç, İsveç, Almanya, Fransa ve Hollanda'daki (Vedder, Sam ve Liebkind, 2007) örneklemeler üzerinde gerçekleştirilen araştırmalarda Türklerin ilk kültürleşme stratejilerinin ayırma, ikinci stratejilerinin ise bütünleşme olduğu göze çarpmaktadır. Yukarıda da görüleceği üzere birçok ülkede gerçekleştirilen kültürleşme araştırmalarının geneli ele alındığında, araştırmaların örneklemelerinin Türklerden oluştuğu; araştırmaların bazılarında katılımcıların kültürleşme tercihlerinde öncelikle bütünleşmeyi ve daha sonra ayırmayı; bazılarında ise öncelikle ayırmayı ve daha sonra bütünleşmeyi tercih ettikleri göze çarpmaktadır. Ancak İngiltere örneğinde gerçekleştirilen Çakır'ın (2009) çalışmasına paralel olarak Türk öğrencilerin bütünleşme tercihlerinin diğer kültürleşme tercihlerine nazaran daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Yağmur ve Van de Vijver (2012) daha çoğulcu iklime sahip ülkelerde sosyal uyumun daha yüksek olacağını ifade ederlerken; Arends-Toth ve Van de Vijver (2003) etnik azınlıkların çok kültürlülüğu destekleyici bulduklarını ve çok kültürlülüğün hem azınlıkların kendi kültürlerini korumasında hem de toplumda sosyal statü elde etmelerinde onlara birçok avantaj sunduğunu belirtmektedir. İngiltere etnik olarak Asya, Avrupa, Amerika, Uzak Doğu ve Afrika'nın birçok ülkesinden bireyleri bünyesinde barındırmaktadır. Türkler de bu etnik azınlık gruplarından biridir. İngiliz eğitim sisteminde ise her ne kadar 7 Temmuz patlamalarından sonra ve özellikle David Cameron başkanlığındaki muhafazakâr hükümet döneminde İngilizce konuşma, İngiliz tarihine ve

kültürüne hâkim olma zorunluluğu gibi baskıcı politikalar geliştirilmeye çalışılsa da (Wright ve Taylor, 2011) okullarda çok kültürlü eğitim uygulanmaya çalışılmaktadır (Faas, 2011). Dolayısıyla İngiltere’de özellikle Londra’daki birçok etnik azınlık grubunun ortaya çıkardığı çoğulcu ve farklılıkların bir araya geldiği sosyal ortamın ve okullardaki çokkültürlü eğitim uygulamalarının öğrencilerin kültürleşme tercihlerinde rol oynadığı düşünülebilir. Öte yandan etnik azınlık grupları için kendi kültürel özelliklerinin korunumu psikolojik ve sosyal nedenlerle önemli olduğu gibi; baskın topluma kültürel adaptasyon da toplum içerisinde yer edinmek açısından önem taşımaktadır (Taylor ve Moghaddam, 1994). Bu açıdan öğrencilerin gelecek yaşantılarında İngiliz toplumu içerisinde yer edinme ve statü elde etme amaçlarının kültürleşme tercihlerinde belirleyiciliği olabilir.

Öğrencilerin kültürleşme tercihlerinde ele alınması gereken bir diğer nokta kuşak konusudur. Öğrencilerin büyük kısmı İngiltere’de doğmuştur ve bu açıdan en az ikinci kuşak oldukları söylenebilir. Dolayısıyla yıllar önce İngiltere’ye gelen; dil, adaptasyon ve toplumda yer edinme gibi birçok sorunla karşı karşıya kalan aileler, kendi değer ve kültürlerini çocuklarını benimsetmekle birlikte çocuklarının gerek topluma adaptasyonunu gerekse toplum içerisinde statü ya da bir meslek elde etmelerini isteyerek onları bütünleşme tercihi doğrultusunda teşvik edebilir. Diğer taraftan ailelerin değerleri de öğrencilerin kültürleşme tercihlerinde rol oynayabilir. Bazı aileler için muhafazakâr değerleriyle sadece Türk kültürünü, Türk değerlerini, geleneklerini, göreneklerini, örf ve adetlerini devam ettirmek; yaşadıkları toplumun değerlerine uzak durmak ve bu doğrultuda çocuklarını yetiştirmek önemli olabilir. Dolayısıyla bu öğrencilerin daha çok kendilerini ayırabilecekleri söylenebilir. Ancak bazı aileler ise yaşadıkları toplumun değerlerine ve değişime daha açık bir tutum besleyerek; kendi kültürlerinin yanı sıra yaşadıkları toplumun kültürüne yabancı kalmamak, topluma adapte olmak ve toplumda yer edinmek isteyebilirler. Ailelerin bu istekleri çocukları üzerinde etkili olabilir ve bu nedenle öğrenciler kendilerini ayırma yerine daha çok bütünleşmeye gönüllü olabilirler. Son olarak literatürde (Moghaddam, 1988) etnik azınlık gruplarının bütünleşme ve ayırma tercihlerinin kolektivizime dayandığı; erime tercihinin ise daha çok bireysencilğe bağlı olduğu belirtilmektedir. Bu açıdan Türk kültür, toplum ve aile yapısı göz önüne alındığında, bu yapının kolektivist bir yapıya dayandığı ve Türk öğrencilerin kültürleşme tercihlerinin bütünleşme ve ayırma doğrultusunda olmasının kabul edilebilir bir bulgu olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran daha yüksek bir bütünleşme tercihi gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu araştırma bulgusu diğer araştırmalarla (Bektaş, 2004; Güngör ve Bornstein, 2009) paralellik göstermektedir. Ancak bazı araştırmalarda (Ataca ve Berry, 2002; Virta vd.,

2004) erkeklerin yaşadıkları topluma yüksek bütünleşme tercihi gösterdikleri görülürken; bazı araştırmalarda ise cinsiyetle kültürleşme tercihleri arasında herhangi bir ilişkiye ulaşılamamıştır (Güngör, 2007; Huijnk, Verkuyten ve Coenders, 2012). Sonuçlardan ve Berry'nin (1997) de ifade ettiği üzere cinsiyet değişkeninin kültürleşme tercihleri üzerindeki etkisine dair literatürde tutarlı sonuçlara ulaşılamamıştır. Ancak; etnografik, sosyolojik ve psikolojik araştırmalarda (Timmerman, 2000; Idema ve Phalet, 2007) Batı Avrupada yaşayan Türk göçmen ailelerindeki genç kızların kültürlerarası etkileşime daha açık oldukları ve erkeklere nazaran eşitlikçi değerleri daha fazla, muhafazakâr değerleri ise daha az benimsedikleri belirtilmektedir. Ayrıca Güngör ve Bornstein'ın (2009) Belçika'daki, Phalet ve Haker'in (2004) Hollanda'daki araştırmalarında Türk ailelerindeki kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran muhafazakârlık değerlerinin düşük; fakat kendini aşma ve değişime açık olma değerlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Yine muhafazakâr değerlerin Türk kızlarda erkeklerden daha az olduğunu belirtilmektedir. Dolayısıyla araştırmanın çalışma grubundaki kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran İngiliz toplumunun değerlerine ve kültürüne daha açık olabilecekleri ve aynı zamanda özel hayatlarında aile değerlerine uygun olarak Türk kültürünü devam ettirme rollerini sürdürdüğu söylenebilir.

Araştırmada elde edilen diğer bir sonuç ise öğrencilerin yaşlarının ayırma alt ölçeğinde 16 ve üzeri yaştaki öğrencilerin lehine anlamlı farklılık göstermesidir. Bu araştırma bulgusu bazı araştırma sonuçlarıyla (Güngör ve Bornstein, 2009; Virta vd., 2004) benzerlik taşıırken; Arends-Toth ve Van de Vijver'in (2003) araştırmasında tam tersi yönde bir bulguya ulaşılmıştır. Diğer araştırmalarda ise (Bektaş, 2004; Vedder vd., 2007) yaş ile gençlerin kültürleşmeleri arasında herhangi bir ilişkiye ulaşılamamıştır. Dolayısıyla cinsiyet değişkeninde olduğu gibi yaş değişkeninin de kültürleşme tercihleri üzerindeki etkisine dair literatürde tutarsız sonuçlar olduğu göze çarpmaktadır. Ancak, Berry (1997) bireyin yaşının kültürleşme sürecini etkileyen bireysel bir değişken olduğunu ifade etmekte; kültürleşme sürecinin çocukluk yıllarında daha rahat bir aşama olduğunu; ancak gençlik dönemiyle birlikte sancılı bir sürece girildiğini belirtmektedir. Bu durumun nedenleri olarak ise ailenin talepleri ile akranlarının talepleri arasındaki çatışmaları, çocukluk ve yetişkinlik arasındaki yaşamsal ve kültürel geçişleri ve kimliksel gelişimleri göstermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde öğrencilerin yaşlarının arttıkça geliştirdikleri kimliksel sürecin onların kendilerini ayırmalarında etkili olduğu söylenebilir. Öte yandan bazı ailelerin çocuklarından sadece evde değil; kamusal yaşamda da muhafazakâr değerlerini koruma beklentileri öğrencilerin İngilizlerle arkadaşlık ilişkilerinde ve sosyal yaşama katılımlarında rol oynayabilir. Ayrıca öğrencilerin gelişimsel süreç içerisinde kendilerini Türk kültür, değer, örf ve

adetlerine daha yakın hissetmeleri onları sadece kendi kültürlerine ve kendi kültüründen sosyal ağlara yönlendirebileceği gibi İngiliz arkadaşlarının onları ayrımcılığa maruz bırakması da Türk öğrencilerin kendilerini ayırmasına yol açabilir.

Öğrencilerin kültürleşme tercihlerinin farklılık göstermesine etki eden bir diğer değişken ise okulda bulunma yılı değişkenidir. Araştırma sonuçlarına göre okula yeni başlayan öğrencilerin daha uzun süre aynı okulda bulunan öğrencilere nazaran ayırma tercihleri yüksekken; uzun süre aynı okulda kalan öğrencilerin kısa süre aynı okulda kalan öğrencilere nazaran kültürleşme tercihleri bütünleşme yönündedir. Berry (2006) kültürleşmeyi, kültürler arası iletişimden kaynaklanan davranışlardaki, değerlerdeki ve tutumlardaki değişim süreci olarak ifade ederken; Phinney (2003) kültürleşmenin farklı kültürlerle sahip bireylerin yeni bir kültürle etkileşime geçtiğinde oluşan kültürel ve psikolojik değişim süreci olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla bir değişim süreci olan kültürleşme açısından öğrencilerin okuldaki ilk yılları önem taşımaktadır. Çünkü kendi kültürel özellikleriyle ve değerleriyle okula yeni başlayan öğrenciler için, arkadaşlık ilişkilerinin diğer bir deyişle yeni bir kültürle tanışmanın ve etkileşime geçmenin başladığı zaman bu yıllara denk gelmektedir. Öğrenciler okuldaki ilk yıllarında arkadaşlık ilişkilerinde, kendilerini yabancı hissettiği diğer kültürden öğrencilerle arkadaşlığa ve etkileşime mesafeli yaklaşarak daha çok kendi kültüründen öğrencilerle arkadaşlık ilişkileri kurmak isteyebilir. Bu öğrenciler arasındaki mesafeli etkileşimde öğrenciler arasındaki dil, değer ve kültür farklılıkları rol oynayabilir. Öte yandan etnik azınlık öğrencilerinin kendilerini ayırmasında sadece kendi tutumlarının değil; baskın toplumdan öğrencilerin tutumları da önem taşımaktadır. Karşılıklı başlayan kültürleşme sürecinde baskın toplumdan öğrencilerin etnik azınlıktan öğrencileri ayrımcılığa maruz bırakacak davranış ve tutumlar sergilemeleri öğrencilerin kendilerini ayırmasına neden olabilir. Dolayısıyla okulun ilk yıllarında İngiliz öğrencilerin Türk öğrencileri ayrımcılığa maruz bırakabilecek davranış ve tutumlarının Türk öğrencilerin kendilerini ayırmasında rolü olabilir.

Nasıl ki yukarıda da belirttiğimiz üzere öğrencilerin okuldaki ilk yılları onların kendilerini ayırmalarında rol oynayabileceği gibi araştırma sonucunda da görüleceği üzere okulda geçirilen uzun süre de öğrencilerin baskın toplumun öğrencileriyle kaynaşmasına, onların kültürel özelliklerine ve değerlerine duyarlılığının artmasına yol açabilir. Nitekim Türk öğrencilerin okullarında geçirdikleri uzun yıllar içerisinde İngiliz öğrencileri daha yakından tanıma fırsatı bulabilmeleri, okuldaki sınıf içi veya okul içi etkinliklerle onlarla daha yakından ilişkiler kurması ve aynı okul ortamını uzun yıllar paylaşmaları; Türk öğrencilerin İngiliz öğrencilerle daha sıcak arkadaşlık ilişkileri kurmasına, aralarında kültür alışverişine ve değişim sürecine neden olabilir.

Öğrencilerin kültürleşme tercihleri doğum yeri değişkenine göre de farklılık göstermektedir. Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre öğrencilerin erime tercihleri İngiltere'de doğan öğrenciler ile KKTC'de doğan öğrenciler arasında İngiltere'de doğanlar lehine; ayırma tercihleri ise Türkiye'de doğan öğrenciler ile İngiltere'de doğan öğrenciler arasında Türkiye'de doğanların lehine farklılık göstermektedir. Faas'ın (2009) İngiltere'deki Türk öğrencilerin kimlik inşalarını incelediği araştırmasında Türk öğrencilerden bazıları özellikle İngiltere'de doğan ikinci kuşaklar kendilerini İngiliz olarak ifade ederken; ilk kuşak öğrencilerin kendi kimliklerini Türk olarak ifade ettikleri göze çarpmaktadır. Araştırmadaki Kıbrıslı öğrenciler ise kendilerini Britanyalı olarak belirtmektedirler. Dolayısıyla öğrencilerin birbirinin tam zıttı yönündeki erime ve ayırma tercihlerinin doğum yeri değişkenine göre farklılaşmasında kuşak farklılıklarının rolü olabilir. Öğrencilerin bütünleşme tercihleri ise Türkiye ve KKTC'de doğan öğrenciler arasında Türkiye'de doğanların lehine; İngiltere ve KKTC'de doğan öğrenciler arasında İngiltere'de doğanların lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Bu araştırma bulgusunun Norveç ve İsveç'teki Türk örneklemelerinde gerçekleştirilen araştırma sonuçlarıyla benzerlik taşıdığı ve bu ülkelerde doğan Türk gençlerinin yüksek psikolojik adaptasyon gösterdiği ifade edilebilir (Virta vd., 2004). Nitekim baskın toplumda doğan öğrencilerin başka yerde doğan öğrencilere nazaran bütünleşme tercihlerinin yüksek olabileceği ifade edilebilir. Bu sonuçta, öğrencilerin İngiltere'de geçirdikleri süre içerisinde kendi kültür ve kimliklerinin yanı sıra yaşadıkları toplumun kültürüne daha fazla yakınlaşmalarının, İngiliz arkadaşlarıyla daha fazla vakit geçirme fırsatı bulabilmelerinin katkısı olabilir. Türkiye'de doğarak İngiltere'ye göç eden öğrencilerin KKTC'de doğarak İngiltere'ye göç eden öğrencilerden bütünleşme tercihlerinin yüksek olmasında ise öğrencilerin göç etme nedenlerinin etkisi olabilir.

Öğrencilerin kültürleşme tercihlerinden ayırma tercihlerinin anlamlı farklılık göstermesinde etkili olan diğer bir değişken de İngiltere'de bulunma yılı değişkenidir. Öğrencilerin ayırma tercihleri kısa süre İngiltere'de bulunan öğrenciler ile daha uzun süre yıl İngiltere'de bulunan öğrenciler arasında kısa süre İngiltere'de bulunan öğrencilerin lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Bu araştırma bulgusu İngiltere (Çakır ve Güneri, 2011) ve Hollanda'daki (Huijnk, Verkuyten ve Coenders, 2012) Türk örneklemeler üzerinde gerçekleştirilen araştırmalarla paralellik göstermektedir. Dolayısıyla öğrencilerin İngiltere'deki bulunma yılları kısa süre olduğunda öğrencilerin daha fazla kendilerini Türk kültürüne yakın hissettiği, Türk arkadaşlarıyla etkileşime geçtiği ve İngiliz kültürüne uzak durduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçta, Türk öğrencilerin kendileri için yeni bir kültür olan İngiliz kültürünü tanınması ve İngiliz bireylerle arkadaşlık ilişkileri kurması için geçirdikleri sürenin, uzun

yıllar İngiltere’de kalan öğrencilere nazaran sınırlı olmasının etkisi olabilir. Öte yandan öğrencilerin İngiltere’deki ilk yıllarında karşılaşabilecekleri sosyal çevreye ve kültüre uyum problemlerinin de araştırma sonucunda rolü olabilir.

Araştırma sonucunda görüleceği üzere öğrencilerin bütünleşme tercihleri onların okula aidiyetlerini yordamaktadır. Dolayısıyla İngiliz okullarındaki Türk öğrencilerin kendi kültürel öğelerini reddetmeyerek İngiliz kültürüne de yabancı kalmamaları; gerek Türk gerekse İngiliz arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler kurmaları, onların hem okuldaki arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle sıcak diyaloglarının, ilişkilerinin ve okula aidiyet duygularının olumlu yönde artmasını, reddedilmişlik duygularının ise azalmasını sağlamaktadır. Öte yandan öğrencilerin Türk kültürüne ait gelenek ve göreneklerini devam ettirerek İngiliz kültürüne yabancı kalmamaları ve kendi ırklarının yanı sıra İngiliz arkadaşlarıyla bağları; onların okulun değerlerine ve kültürüne adapte olmalarına, okulda kendilerini daha rahat ifade etmelerine ve sonuç olarak okulun bir parçası olarak hissetmelerine yol açmaktadır. Araştırmanın bu bulgusuna benzer olarak Trickett ve Birman’ın (2005) ABD’de yaşayan Rus kökenli öğrencilerin ABD’deki kültürleşme sürecini ve bunun okula aidiyetle ilişkisini inceledikleri çalışmasında; ABD kültürüyle bütünleşen öğrencilerin yüksek düzeyde okula aidiyet gösterdikleri sonucuna varmışlardır. Dolayısıyla etnik olarak akran ilişkilerinin ve desteğinin öğrencilerin okula aidiyetlerini ve okula uyumlarını sağladığı görülmektedir. Öte yandan araştırmanın bu sonucu okula aidiyetle benzer ve yakın bir kavram olan okula uyum açısından değerlendirilebilir. Berry, Poortinga, Bruegelmans, Chasiotis ve Sam (2011) okula uyumun, kültürel alışveriş sürecinin çok önemli bir parçası ve temel görevi olduğunu ifade etmektedir. Öte yandan okula uyum, göçmen çocuklar ve gençler için temel bir kültürleşme sonucu olarak görülmektedir. İngiltere ve ABD gibi birçok farklı kültürü içerisinde barındıran toplumlarda birçok göçmen öğrencinin kültürleşme sürecinde düşük okul başarısı yaşadığı ve bu durumun yüksek oranda okuldan ayrılmaları hızlandığı görülmektedir (Suarez-Orozco, Pimentel ve Martin, 2009). Ancak bu araştırmaların aksine diğer çalışmalarda göçmen öğrencilerin kültürleşme sürecinde genellikle okullarına karşı pozitif tutum besledikleri (Suarez-Orozco ve Suarez-Orozco, 1995) akademik geleceklere ilişkin iyimser oldukları (Phalet & Andriessen, 2003) ve yüksek okula devam etme istekleri (Fuligni, 1997’den *akt.*, Berry vd. 2011) olduğu belirtilmektedir. Yine Motti-Stefanidi, Pavlopoulos, Obradovic ve Masten’in (2008) çalışmasında da göçmen öğrencilerin baskın toplumla olan ilişkilerinin onların okula uyumlarının yüksek derecede belirleyicisi olduğu görülmektedir.

Öneriler

Öğrencilerin en yüksek kültürleşme ortalamaları bütünleşme yönünde iken diğer yüksek ortalama ayırma tercihindedir. Ayrıca öğrencilerin bütünleşme tercihleri onların okula aidiyet duygularını olumlu yönde yordamaktadır. Londra Eğitim Müşavirliği, Türklerin yoğun olduğu okullarda Türkçe dersi ihtiyacı olması halinde Türk öğretmenleri görevlendirebilmektedir. Dolayısıyla ailelerin yetersiz kaldığı durumlarda görevlendirilen bu öğretmenler, Türk öğrencilerin gerek kültürlerini korumasında gerekse yaşadıkları İngiltere'ye uyum sağlamalarında onlara yardımcı olabilir. Ayrıca öğrencilerin bütünleşme tercihleri arttıkça okula aidiyetleri de arttırmaktadır. Bu sonuçtan hareketle okul müdürleri ve öğretmenler, Türk öğrencilerin kültürleşme tercihlerinin bütünleşme doğrultusunda olması için onların İngiliz arkadaşlarıyla ilişkilerini yapılandırarak ve geliştirecek müfredat dışı etkinlikler düzenleyebilir. Okul müdürleri ve öğretmenler, İngiltere'de bulunma yılı az olan, okula yeni başlayan ve diğer arkadaşlarına nazaran dezavatajlı konumda olabilecek öğrencilerin toplumsal kültüre ve okula uyumunda akran desteği sağlayabilir ve uyum programları hazırlayabilir.

Yukarıda da belirtildiği üzere doğum yeri değişkeni açısından İngiltere'de doğan öğrenciler, Türkiye'de doğan öğrencilere nazaran daha fazla İngiliz kültürü içerisinde erimektedirler. Bu nedenle İngiltere'deki Türk aileler, kendi kültürlerini korumak ve sürdürmek adına evde Türkçe konuşmaya özen göstererek Türk kültürüne ait dini ve kültürel etkinlikleri çocuklarına yaşatabilir. Ayrıca aileler, İngiliz okullarında Türkçe dersinin açılması yönünde girişimlerde bulunabilir ve çocuklarının Türk tarihini ve kültürünü yakından öğrenmesi için hafta sonu Türk okullarına devamını sağlayabilir. Okula yeni başlayan ve İngiltere'de kısa süre bulunan öğrencilerin ise ayırma tercihleri daha yüksektir. Bu sonuç doğrultusunda; okulların rehberlik ve psikolojik danışma birimleri, okula yeni başlayan ve İngiltere'ye yeni gelen öğrencilerin, bütünleşmelerini sağlayabilmek üzere akran danışma ve sosyal aktiviteler düzenleyebilir.

Gelecekte araştırmalar açısından ise Türk öğrencilerin kültürleşme tercihlerini etkileyen kişisel, ailesel ve çevresel faktörler nitel ve nicel araştırmalarla ortaya çıkarılabilir. Türk öğrencilerin kültürleşme tercihlerinde, İngiliz arkadaşlarının kültürleşme stratejilerinin etkisi araştırılabilir. Türk öğrencilerin kültürleşme tercihleri onların İngiltere'de ayrımcılığa uğrama ve dışlanmışlık algıları açısından incelenebilir.

Kılıçoğlu, G., Acat, M. B. ve Karadağ, E. (2015). [Extended Abstract] Turkish student's acculturation preferences in UK and correlation of these preferences with their sense of belonging to school. *Turkish Journal of Sociology*, 2015/1, 3/30, 195-225.

EXTENDED ABSTRACT

Turkish Student's Acculturation Preferences in UK and Correlation of These Preferences with Their Sense of Belonging to School

Gökhan Kılıçoğlu*, M. Bahaddin Acat**, Engin Karadağ***

Purpose of the Study. Republic of Turkey is working to provide educational service to Turkish students living abroad through some organizations and education councillors of Ministry of Education. However, while it is carried out the educational service to Turkish students, change processes of Turkish students in their behaviours, values and attitudes, and relationships, friendships and communications with other individuals from society in which Turkish students live, and students' sense of belongings to their schools are subject areas to be considered. Therefore, while educational service and policy for Turkish students living abroad are carried out, the consideration of based-psychological and sociological researchs' findings like determination of acculturation preferences and sense of belongings to schools of Turkish students' living abroad will be useful in order to these services and policies form more well. Additionally, when examining the related literature, Turkish students' acculturation preferences have evaluated with more studies carried out in Germany, France, Norway, Sweden, Bulgaria, Holland and Belgium; the studies examining the problems and academic achievements of students are also drawn the attention in UK. Nevertheless, the studies evaluating the acculturation preferences and sense of belonging to school of Turkish students are limited. From this point of view, this study aims to determine whether acculturation preferences of Turkish students in England show significant differences with respect to variables of sex, age, birth of place, year in England, year in school and this preferences predict sense of belonging to school.

Method. Correlational research design is used in this research. Sample of the study consists of 275 Turkish students attending Key Stage 3 , Key Stage 4 and Post-16 and 77 teachers providing English, math and science courses at 7 different schools in London from Enfield, Hackney, Haringey, Islington, Stoke Newington, and Tottenham regions where Turks live intensively. The participants of the study are chosen via cluster sampling technique. In this

---

* Asst. Prof., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Faculty of Education, gkilicoglu@outlook.com

** Prof., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Faculty of Education, bacat@ogu.edu.tr

*** Asso. Prof., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Faculty of Education, engin.karadag@hotmail.com

research Acculturation Preferences Scale developed by Ataca and Berry (2002) is also utilized to investigate students' acculturation preferences and Sense of Belonging Scale developed by Goodenow (2003) is used to scrutinize students' sense of belonging to school. To analyze the research data, such statistic techniques are used subsequently: percentage (%) and frequency (f), independent samples t- test, analysis of variance (ANOVA), Scheffe and Dunnett-C significance tests, eta- square, and multiple linear regression.

Results. The results of the study indicated that students' first acculturation preference is found as integration, second preference as separation, third preference as marginalization and their last preference is found as assimilation. More specifically, students' integration preferences differ in favor of girls and separation preferences differ in favor of ages over 16. In separation sub-dimension, students' acculturation preferences differ with regard to year at school and this difference is found in favor of 1-3 years when 1-3 years and 7-9 years are compared. In integration sub-dimension, students' acculturation preferences differ with regard to year spend at school. This difference is found in favor of 7-9 years when 1-3 years and 7-9 years are compared, it is in favor of 7-9 years when 4-6 years and 7-9 years are compared, and there is also difference found in favor of 13 over when 4-6 years and over 13 years are compared. In addition, students' acculturation preferences differ regarding their place of birth. The results showed that there is a difference in favor of students borned in England in assimilation sub-dimension when the students borned in England and the students borned in TRNC are compared, there is a difference in favor of students borned in Turkey in separation sub-dimension when the students borned in Turkey and the students borned in England are compared, there is a difference in favor of students borned in England in integration sub-dimension when the students borned in England and the students borned in TRNC are compared, and there is a difference in favor of students borned in Turkey in integration sub-dimension when the students borned in TRNC and the students borned in Turkey are compared. Furthermore, students acculturation preferences' differ with regard to how much time they spend in England and this difference is found in favor of 1-5 years in separation sub-dimension between spending 1-5 years and 11-15 years. Moreover, it is found that Turkish students' integration preferences predict their sense of belonging to school. Specifically, it is concluded that as students' integration preferences increases, their sense of belonging to school increases as well.

Conclusion and Discussion. As can be inferred from the study findings, Turkish students have high integration average and they endeavor for integration more than the other preferences. Moreover, it can be said that Turkish

students may establish intimate relationships with their British friends as well as their Turkish friends and they don't alienate both cultures. Nevertheless, Turkish students' separation preference has the second high average score and it can be said that some of the students may keep away from English students and they may only tend to Turkish culture. Additionally, the study findings revealed that students' integration preferences are correlated to their sense of belonging and their integration preferences increases their sense of belonging to school positively. This finding of the study is similar to Trickett and Birman's (2005) research. Trickett and Birman (2005) have concluded that Russian students living in U.S.A. have continued their culture and integrated with U.S.A. culture, and these students have sense of belonging to school at high level. Furthermore, these students' integration preferences have predicted their sense of belongings to their schools.

Kaynakça | References

- Alicik, H. (1997). *Kimlik, yabancılaşma, asimilasyon*. Lefkoşe: Galeri Kültür Yayınları
- Anderman, E. M. (2002). School effects on psychological outcomes during adolescence. *Journal of Educational Psychology, 94*, 795-809. doi: 10.1037/0022-0663.94.4.795
- Archambault, I., Janosz, M., Fallu, J. S., & Pagani, L. S. (2009). Student engagement and its relationship with early high school dropout. *Journal of Adolescence, 32*, 651-670. doi: 10.1016/j.adolescence.2008.06.007
- Arends-Toth, J., & Van de Vijver, F. J. R. (2003). Multiculturalism and acculturation: Views of Dutch and Turkish-Dutch. *European Journal of Social Psychology, 33*(2), 149-296. doi: 10.1002/ejsp.143
- Arends-Toth, J., & Van de Vijver, F. J. R. (2007). Acculturation attitudes: A comparison of measurement methods. *Journal of Applied Social Psychology, 37*(7), 1462-1488. doi: 10.1111/j.1559-1816.2007.00222.x
- Ataca, B., & Berry, J. W. (2002). Psychological, sociocultural, and marital adaptation of Turkish immigrant couples in Canada. *International Journal of Psychology, 37*, 13-26. doi: 10.1177/0022022102033005005
- Aytaç, S., Bozkurt, V., & Lordoğlu, K. (Eds.). (2011). The motives and problems of Turkish immigrants in UK [Özel sayı]. *Sosyo-Ekonomi, 81-101*
- Baykuşoğlu, S. (2009). The effects of language and culture on the achievement of Turkish-speaking students in British schools: 1990s to 2004. *Journal of Muslim Minority Affairs, 29*(3), 401-415.
- Bektaş, D. Y. (2004). *Psychological adaptation and acculturation and acculturation of the Turkish students in the United States* (Unpublished doctoral dissertation). Middle East Technical University, Ankara.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review, 46*, 5-68. doi: 10.1080/026999497378467
- Berry, J. W. (2001). A Psychology of Immigration. *Journal of Social Issues, 57*(3), 615-631. doi: 10.1111/0022-4537.00231
- Berry, J. W. (2006). Contexts of acculturation. In D. L. Sam & J. W. Berry (Eds.), *The Cambridge handbook of acculturation psychology* (pp.97-112). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review, 55*, 303-332. doi: 10.1111/j.1464-0597.2006.00256.x
- Berry, J.W., Poortinga, Y.H. , Bruegelmans, S. , Chasiotis, A., & Sam, D.L. (2011). *Cross-cultural psychology: Research and applications* (3rd ed.). New York: Cambridge University Press
- Booker, K. C. (2004). Exploring school belonging and academic achievement in african american adolescents. *Curriculum and Teaching Dialogue, 6*(2), 131-143.
- Brown, R., & Evans, W. P. (2002). Extracurricular activity and ethnicity: Creating greater school connection among diverse student populations. *Urban Education, 37*, 41-58. doi:10.1177/0042085902371004

Cantle, T. (2001). *Community cohesion: A report by the independent review team*. London: Ibe Home Office. 12.12.2013 tarihinde <http://resources.cohesioninstitute.org.uk/Publications/Documents/Document/DownloadDocumentsFile.aspx?recordId=96&file=PDFversion> adresinden erişilmiştir.

Cemalcılar, Z. (2010). Schools as socialization contexts: Understanding the impact of school climate factors on students' sense of school belonging. *Applied Psychology: An International Review*, 59(2), 243-272. doi: 10.1111/j.1464-0597.2009.00389.x

Chipuer, H. M. (2001). Dyadic attachments and community connectedness: Links with youths' loneliness experiences. *Journal of Community Psychology*, 29, 429-446. doi: 10.1002/jcop.1027

Coştu, Y., & Turan, S. (2009). İngiltere'deki Türk camileri ve entegrasyon sürecine sosyo-kültürel katkıları. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(4), 35-48.

Çakır, G. S., & Güneri, O. Y. (2011). Exploring the factors contributing to empowerment of Turkish migrant women in the UK. *International Journal of Psychology*, 46(3), 223-233. doi: 10.1080/00207594.2010.532800

Çakır, S. G. (2009). *Faktors and mechanisms of resilience among Turkish migrant women in the UK* (Unpublished doctoral dissertation). Middle East Technical University, Ankara.

Çilingir, S. (2010). Identity and integration among Turkish Sunni Muslims in Britain. *Insight Turkey*, 12(1), 103-122

Dere, J., Ryder, A. D., & Kirmayer, L. J. (2010). Bidimensional measurement of acculturation in a multiethnic community sample of first-generation immigrants. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 42(2), 134-138. doi: 10.1037/a0016145

Dimitrova, R., Chasiotis, A., Bender, M., & Van de Vijver, F. J. R. (2014). Turks in Bulgaria and the Netherlands: A comparative study of their acculturation orientations and outcomes. *International Journal of Intercultural Relations*, 37, 1-10.

Dona, G., & Berry, J. W. (1994). Acculturation attitudes and acculturative stress of Central American refugees. *International Journal of Psychology*, 29(1), 57-70. doi: 10.1080/00207599408246532

Faas, D. (2009). Reconsidering identity: the ethnic and political dimensions of hybridity among majority and Turkish youth in Germany and England. *The British Journal of Sociology*, 60(2), 299-320. doi:10.1111/j.1468-4446.2009.01232.x

Faas, D. (2011). A civic rebalancing of British multiculturalism? An analysis of geography, history and citizenship education curricula. *Educational Review*, 63(2), 143-158. doi: 10.1080/00131911.2010.527924

Furrer C., & Skinner E. (2003). Sense of relatedness as a factor in children's academic engagement and performance. *Journal of Educational Psychology*, 95, 148-162. doi: 10.3102/00346543059002117

Goodenow, C. (1993a). The psychological sense of school membership among adolescents: Scale development and educational correlates. *Psychology in the Schools*, 30(1), 79-90. doi:10.1002/1520-6807(199301)

Goodenow, C. (1993b). Classroom belonging among early adolescent students: Relationships to motivation and achievement. *Journal of Early Adolescence*, 13, 21-43. doi: 10.1177/0272431693013001002

- Güngör, D. (2007). The interplay between values, acculturation and adaptation: A study on Turkish-Belgian adolescents. *International Journal of Psychology, 42*(6), 380-392. doi: 10.1080/00207590600878657
- Güngör, D., & Bornstein, M. H. (2009). Gender, development, values, adaptation, and discrimination in acculturating adolescents: The case of Turk heritage youth born and living in Belgium. *Sex Roles, 60*, 537-548. doi: 10.1007/s11199-008-9531-2
- Huijnk, W., Verkuyten, M., & Coenders, M. (2012). Family life and acculturation attitudes: A study among four immigrant groups in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 38*(4), 555-575. doi: 10.1080/1369183X.2012.659117
- Idema, H., & Phaet, K. (2007). Transmission of gender-role values in Turkish-German migrant families: The role of gender, intergenerational and intercultural relations. *Zeitschrift für Familienforschung, 19*, 71-105.
- Israellashvili, M. (1997). School adjustment, school membership, and adolescents' future expectations. *Journal of Adolescence, 20*(5), 525-535.
- Jamal, A. (1996). Acculturation: The symbolism of ethnic eating among contemporary British consumers. *British Food Journal, 98*(10), 12-26. doi: 10.1108/00070709610153786
- Jöreskog, K., & Sörbom, D. (2001). *LISREL 8: User's reference guide*. Chicago: Scientific Software International Inc.
- Kline, R.B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (2nd ed.). New York: The Guilford Press.
- Kwak, K., & Berry, J.W. (2001). Generational differences in acculturation among Asian families in Canada: A comparison of Vietnamese, Korean, and East-Indian groups. *International Journal of Psychology, 36*, 152-162. doi: 10.1080/00207590042000119
- Liebkind, K., & Jasinskaja-Lahti, I. (2000). Acculturation and psychological well-being among immigrant adolescents in Finland: A comparative study of adolescents from different cultural backgrounds. *Journal of Adolescent Research, 15*, 446-469. doi: 10.1177/0743558400154002
- Ma, X. (2003). Sense of belonging to school: Can schools make a difference? *The Journal of Educational Research, 96*(6), 340-349. doi: 10.1080/00220670309596617
- Moghaddam, F. M. (1988). Individualistic and collective integration strategies among immigrants. In W. Berry & R.C. Annis (Eds.), *Ethnic psychology* (pp.69-79). Amsterdam: Swets & Zeitlinger.
- Morrison, G. M., Cosden, M. A., Q'Farrell, S. L., & Campos, E. (2003). Changes in Latino students' perceptions of school belonging over time: Impact of language proficiency, self-perceptions and teacher evaluations. *The California School Psychologist, 8*, 87-98.
- Motti-Stefanidi, F., Pavlopoulos, V., Obradovic, J., & Masten, A. S. (2008). Acculturation and adaptation of immigrant adolescents in Greek urban schools. *International Journal of Psychology, 43*, 45-58. doi:10.1080/00207590701804412
- Newman, F. M. (1981). Reducing student alienation in high schools: Implications of theory. *Harvard Educational Review, 51*, 546-564.

Nguyen, H. H., & Von Eye, A. (2002). The Acculturation Scale for Vietnamese Adolescents (ASVA): A bidimensional perspective. *International Journal of Behavioral Development, 26*, 202-213. doi: 10.1080/01650250042000672

Osterman K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research, 70*, 323-367. doi: 10.3102/00346543070003323

Pfafferott, I. & Brown, R. (2006). Acculturation preferences of majority and minority adolescents in Germany in the context of society and family. *International Journal of Intercultural Relations, 30*, 703-717. doi: 10.1016/j.ijintrel.2006.03.005

Phalet, K., & Andriessen, I. (2003). Acculturation and educational attainment: Towards a contextual approach of minority school achievement. In Hagendoorn, J. Veenman, & W. Vollebergh (Eds.), *Integrating immigrants in the Netherlands* (pp.145-172). Aldershot: Ashgate

Phalet, K., & Haker, F. (2004). Moslim in Nedherland. Deel II: Religie, familiewaarden en binding [Muslim in the Netherlands: part II: Religion, family values and ties] (pp. 43-61). The Hague: SCP.

Phinney, J. (2003). Ethnic identity and acculturation. In K. Chun, P. Organista, & G. Martin (Eds.), *Acculturation: Advances in theory, measurement and applied research* (pp. 63-81). Washington, D.C.: American Psychological Association.

Roeser, R.W., Midgley, C., & Urdan, T. (1996). Perceptions of the psychological environment and early adolescents' psychological and behavioral functioning in school: The mediating role of goals and belonging. *Journal of Educational Psychology, 88*, 408-422. doi: 10.1037/0022-0663.88.3.408

Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Smerdon, B. (2002). Students' perceptions of membership in their high schools. *Sociology of Education, 75*(4), 287-305

Suárez-Orozco, C., & Suárez-Orozco, M. (1995). *Transformations: Immigration, family life, and achievement motivation among Latino adolescents*. Stanford CA: Stanford University Press.

Suárez-Orozco, C., Pimentel, A., & Martin, M. (2009). The significance of relationships: Academic engagement and achievement among newcomer immigrant youth. *Teachers College Record, 111*(3), 5-6.

Taylor, D. M., & Moghaddam, F. M. (1994). *Theories of intergroup relations*. Westport, CT: Praeger.

Timmerman, C. (2000). Secular and religious nationalism among young Turkish women in Belgium: Education may make the difference. *Anthropology and Education Quarterly, 31*, 333-354. doi:10.1525/aeq.2000.31.3.333

Trebbe, J. (2007). Types of integration, acculturation strategies and media use of young Turks in Germany. *Communications, 32*, 171-191. doi: 10.1515/COMMUN.2007.011

Trickett, E. J., & Birman, D. (2005). Acculturation, school context, and school outcomes: Adaptation of refugee adolescents from the former Soviet Union. *Psychology in the Schools, 42*(1), 27-38. doi: 10.1002/pits.20024

Van Oudenhoven, J. P., Prins, K. S., & Buunk, B. P. (1998). Attitudes of minority and majority members towards adaptation of immigrants. *European Journal of Social Psychology, 28*, 995-1013. doi: 10.1002/(SICI)1099-0992(199811)10

Vedder, P., Sam, L. D., & Liebkind, K. (2007). The acculturation and adaptation of Turkish adolescents in North-Western Europe. *Applied Development Science, 11*(3), 126-136. doi: 10.1080/10888690701454617

Virta, E., Sam, D. L., & Westin, C. (2004). Adolescents with Turkish background in Norway and Sweden: A comparative study of their psychological adaptation. *Scandinavian Journal of Psychology, 45*, 15-25. doi: 10.1111/j.1467-9450.2004.00374.x

Wright, O., & Taylor, J. (2011, February). Cameron: Mw war on multiculturalism. *Independent*. <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/cameron-my-war-on-multiculturalism-2205074.html> adresinden 03.04.2014 tarihinde erişilmiştir.

Yağmur, K., & Van de Vijver, F. J. R. (2012). Acculturation and language orientations of Turkish immigrants in Australia, France, Germany, and the Netherlands. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 43*(7), 1110-1130. doi: 10.1177/0022022111420145

Zagefha, H., Brown, R., Broquard, M., & Leventoglu, S. (2007). Predictors and consequences of negative attitudes toward immigrants in Belgium and Turkey: The role of acculturation preferences and economic competition. *British Journal of Social Psychology, 46*(1), 153-169. doi:10.1348/014466606X111185

Zagefka, H., & Brown, R. (2002). The relationship between acculturation strategies, relative fit and intergroup relations: Immigrant-majority relations in Germany. *European Journal of Social Psychology, 32*, 171-188. doi: 10.1002/ejsp.73